

Karolina Kocemba¹

Uniwersytet Wrocławski

Operatywność systemu przeciwdziałania przemocy wobec kobiet

Effectiveness of the legal system preventing violence against women

Streszczenie

Pojęcie operatywności (*operative rights*), które zostało użyte w tytule, wprowadza Beth Singer w swojej pracy zatytułowanej *Operative Rights*. Singer zauważa, że prawa operatywne to takie, które obowiązują w danym kontekście społecznym, są uznane przez społeczeństwo i nie wystarczy wprowadzenie prawa przez państwo lub rząd. Odnosząc pojęcie operatywności do systemu prawnego, możemy przyjąć, że system jest wtedy operatywny, kiedy działa sprawnie, skutecznie, kiedy jednostka ma realną możliwość dochodzenia swoich praw. Na wstępie należy zastanowić się, dlaczego przemoc dotyka akurat kobiet, gdyż z danych udostępnionych przez Komendę Główną Policji dotyczących przemocy wobec kobiet w Polsce wynika, że ofiarami przemocy domowej w roku 2014 były prawie w 70% kobiety. Ponadto według prof. Płatek o zjawisku przemocy wobec kobiet możemy mówić od 3 tysięcy lat, co oznacza, że zjawisko to jest głęboko zakorzenione w społeczeństwie. Pomocne w zwalczaniu przemocy miały okazać się akty prawne. Jako system przeciwdziałania przemocy wobec kobiet należy rozumieć zarówno przepisy znajdujące się w krajowych aktach prawnych, w szczególności w kodeksie karnym i ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ale także akty prawa międzynarodowego, których Polska jest stroną. Najważniejsze z nich to: Karta Narodów Zjednoczonych, Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet, Deklaracja ONZ o eliminacji przemocy wobec kobiet. Aktem, który definiuje przemoc wobec kobiet bezpośrednio, jest Konwencja antyprzemocowa, ratyfikowana także przez Polskę. Jest to pierwszy taki akt, który jest poświęcony niemalże w całości przemocy wobec kobiet. Konwencja stwarza ramy prawnego systemu ochrony ofiar przemocy domowej na poziomie europejskim. Nakłada na państwa obowiązek dołożenia wszelkiej staranności w zapobieganiu przemocy, ochronie ofiar przemocy i ściganiu sprawców. Bardzo ważnym elementem, jaki Konwencja wprowadza do porządków prawnych stron, jest obowiązek ścigania gwałtów z urzędu oraz izolacja sprawcy od ofiary. Państwa zobowiązują się także do zapewnienia ofiarom przemocy oficjalnej infolinii, portalu z informacjami, odpowiedniej liczby ośrodków wsparcia oraz zobowiązane są włączyć do swoich systemów prawnych zasady równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji kobiet. Dzięki nałożonym na państwa obowiązkom istnieje szansa, że system będzie bardziej skuteczny i będzie faktycznie działał. W artykule zostaną przedstawione sprawy, które mają charakter paradygmatyczny dla

---

¹ Studentka socjologii prawa w Międzynarodowym Instytucie Socjologii Prawa w Oñati oraz studentka prawa i administracji na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego. *Young Researcher* w Centrum Edukacji Prawniczej i Teorii Społecznej oraz współzałożycielka Koła Naukowego Praw Człowieka działającego na Uniwersytecie Wrocławskim.

omawianego zagadnienia, tzn. że przyglądając się im, możemy wskazać słabe miejsca systemu ochrony kobiet przed przemocą. Szczególnym problemem jest sytuacja, kiedy i ofiara, i sprawca zamieszkuje wspólny lokal. Zostaną także przedstawione przeszkody i możliwości odseparowania sprawcy od ofiary oraz ukazane statystyki dotyczące odseparowywania sprawcy od ofiary. Dodatkowo zostanie omówiony problem przewlekłości oraz zbyt niskie kary dla sprawców przemocy i kary w zawieszeniu. Celem artykułu jest pokazanie skali zjawiska przemocy wobec kobiet, jak wymiar sprawiedliwości radzi sobie z tym problemem, czy przepisy działają w praktyce oraz jakie mechanizmy pozwolą na lepszą operatywność systemu przeciwdziałania przemocy wobec kobiet.

Słowa kluczowe

przemoc, feminizm, kobiety, prawa kobiet, gender, operatywność

Abstract

The paper focuses on the concept of operative rights. The most adequate definition of ‘operative rights’ is the definition proposed by an American philosopher of law Beth J. Singer. In her book *Operative Rights* she is looking for a third way between communitarian and liberal concepts of rights. This article implements Singer’s theoretical framework discussing the topic of the legal system preventing violence against women in Poland, because the statistics show that a huge number of victims of domestic violence are women (about 70% each year), which renders this gender group the most exposed to violence. The explanation of this phenomenon can be found in the papers by Polish lawyers and sociologists, such as M. Płatek or D. Duch-Krzysztosek. In their papers they are looking at factors in many different fields, focusing on historical, religious and political aspects of this issue, and especially the influential phenomenon of patriarchy. What is crucial here is connecting applicable legal norms, which should protect women against violence, with the phenomenon of gender violence. When analyzing the Polish legal system of preventing violence against women, it is necessary to remember about the international legal acts which have been incorporated into the national legal system, and what the benefits of being a party of international legal acts are. The crucial role in protecting women against violence is played by the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, opened for signature on 11 May 2011 in Istanbul. This is the first legal act dedicated almost entirely to violence against women. It is also the first act which directly defines violence against women (gender violence).

The essential point is application of law. The article raises the issue of judgments in this scope, and focuses on how dilatoriness of Polish courts reduces the effectiveness of the relevant rights. The conclusion raises the issue of controversy and a feeding frenzy in the media caused by the Istanbul Convention and the attempts to block it by right-wing and Catholic Church circles. The debate focused almost exclusively on the ‘gender’ concept and related issues, while the whole point of the Convention – the real issue of violence against women – was lost. It would require an analysis of sociological data and a more accurate reflection of the entire system, which ultimately did not happen.

Keywords

violence, feminism, women, women’s rights, gender, operative rights

Pojęcie operatywności użyte w tytule ma kluczowe znaczenie dla stosowania prawa. Beth J. Singer – filozofka, była profesorka Uniwersytetu w Nowym Jorku – wprowadza pojęcie *operative rights* w swojej pracy o tym samym tytule². Beth Singer rozumie prawa operatywne jako takie, które obowiązują w danym kontekście społecznym

---

² B. Singer, *Operative Rights*, State University of New York Press, Albany 1993, s. 1.

i są uznane przez społeczeństwo. Dodaje, że aby prawa działały, nie wystarczy ich wprowadzenie przez państwo czy rząd. Odnosząc pojęcie operatywności do systemu prawnego, należy przyjąć, że system jest wtedy operatywny, kiedy działa sprawnie i skutecznie oraz kiedy jednostka ma realną możliwość dochodzenia swoich praw.

1. Zjawisko przemocy wobec kobiet

Warto zastanowić się, czy obecnie obowiązujące przepisy dotyczące przemocy wobec kobiet są operatywne. Przykładowo, Konstytucja RP na poziomie formalnym nadaje każdemu prawo do nietykalności cielesnej i do bycia wolnym od okrutnego i poniżającego traktowania, o czym stanowią art. 40 i art. 41 Konstytucji RP³. Artykuły te nie różnicują adresatów ze względu na płeć. Na poziomie operatywności wygląda to nieco inaczej, o czym świadczą statystyki z tego zakresu.

Nie napawają one optymizmem, bowiem z danych udostępnionych przez Komendę Główną Policji dotyczących przemocy w rodzinie w Polsce wynika, że ofiarami przemocy domowej w roku 2015 były prawie w 90% kobiety⁴. Policja zanotowała 69 376 przypadków przemocy wobec kobiet oraz 10 733 przypadków przemocy wobec mężczyzn. Ponadto liczba małoletnich ofiar wyniosła aż 17 392. Statystyka ta wyróżnia także liczbę podejrzewanych o przemoc sprawców. Biorąc pod uwagę jedynie płeć – mężczyźni stanowili aż 93% sprawców. Nie można się dziwić, że statystyka zawiera także liczbę sprawców, którzy stosowali przemoc pod wpływem alkoholu, gdyż wynosi ona prawie 50 tysięcy. Statystyka dotyczy działań podjętych w ramach procedury „Niebieskie Karty” i według informacji podanych na stronie statystyki dotyczy ona działań podjętych wyłącznie przez policję. Ciężko jest zatem zbadać, jaki jest realny poziom przemocy wobec kobiet w Polsce. Problem potwierdzają także osoby zajmujące się kwestią przemocy domowej na co dzień. Podczas Seminarium Ekspertkiego: *Ratyfikacja Konwencji Stambulskiej a praktyka zwalczania przemocy wobec kobiety i przemocy w rodzinie*, które odbyło się w maju 2015 r. na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii⁵, podinspektor Jacek Janik z wrocławskiej policji, wypowiadający się w roli eksperta, ujawnił, że z jego praktyki wynika, iż wiele ofiar nie zgłasza przemocy albo zgłasza ją gdzie indziej. Mimo to wskazał, że w samym powiecie wrocławskim w 2014 r. policja odnotowała aż 401

---

³ Ustawa z dnia 2 kwietnia 1997 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483).

⁴ Statystyka Policji, <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>, [dostęp: 11.08.2016].

⁵ K. Kocemba, W. Zomerski, *Seminarium Ekspertkie: Ratyfikacja Konwencji Stambulskiej a praktyka zwalczania przemocy wobec kobiety i przemocy w rodzinie*, <https://knpcz.wordpress.com/2015/06/28/seminarium-ekspertkie-ratyfikacja-konwencji-stambulskiej-a-praktyka-zwalczania-przemocy-wobec-kobiety-i-przemocy-w-rodzinie/> [dostęp: 12.08.2016].

zgłoszeń przemocy wobec kobiet. Stwierdził także, że możemy domniemywać, iż skala przemocy jest znacznie wyższa.

Sytuacja w Polsce pod względem przemocy wobec kobiet nie różni się nadto od sytuacji w krajach Unii Europejskiej. W 2014 r. Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej opublikowała wyniki badań w zakresie przemocy wobec kobiet na poziomie Unii Europejskiej⁶. Z badań wynika, że aż 33% kobiet doświadczyło przemocy fizycznej lub seksualnej po ukończeniu przez nie 15. roku życia. Ponadto jedynie w okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie 13 milionów kobiet doświadczyło przemocy, co wynosi mniej więcej tyle co łączna liczba mieszkańców Grecji i Macedonii. Badania pokazują także, że jedna na dwadzieścia kobiet, po ukończeniu 15. roku życia padła ofiarą gwałtu. W tym miejscu należy zaznaczyć, że nie każda przemoc seksualna jest gwałtem, a odsetek jest i tak spory, bo wynosi 5%.

Statystki nie pozostawiają wątpliwości, że to kobiety są grupą bardziej narażoną na przemoc. Wobec tego należy zastanowić się, dlaczego tak się dzieje. Monika Płatek w artykule *Przemoc wobec kobiet*⁷ twierdzi, że przyczyn tego zjawiska należy upatrywać w historii. Wskazuje, że problemem jest głęboko zakorzeniony patriarchy, o którym możemy mówić od blisko 3 tysięcy lat. W starożytnym Rzymie na przykład ojciec rodziny, czyli rzymski *pater familias*, miał prawo do decydowania o życiu i śmierci członków swojej rodziny. Przykład nierównościowych uregulowań prawnych znajduje także historyk Andrzej Wrzyszczy⁸. Zauważa, że po powstaniu państwa polskiego zgwałcenie kobiety uważane było za naruszenie prawa jej opiekuna, gdyż kobieta nie była wtedy traktowana jako podmiot prawa. Pierwsza kodyfikacja prawa wprowadzona po rewolucji francuskiej, czyli Kodeks Napoleona, nie proponowała żadnych udogodnień dla kobiet, a wręcz przeciwnie – mąż posiadał wszelkie uprawnienia wobec swojej żony, a także jej majątku⁹.

Na uwarunkowania historyczne wskazuje także Centrum Praw Kobiet (dalej: CPK). Z niezbędniaka dla pracowników socjalnych wydanego przez tę organizację możemy dowiedzieć się, że przemoc wobec kobiet zaczęła być delegalizowana dopiero pod koniec XIX wieku, a rządy chętnie przyznawały mężom możliwość sprawowania w domach „rządów siły”¹⁰. Ponadto wskazuje się, że powszechna akceptacja władzy męskiej (głównie w rodzinie) rodzi oczekiwanie posłuszeństwa od kobiet, które są słabsze fizycznie.

⁶ http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-at-a-glance-oct14_pl.pdf [dostęp: 12.08.2016].

⁷ M. Płatek, *Przemoc w rodzinie*, http://www.psep.pl/grundtvig/5/przemoc_w_rodzinie.pdf, [dostęp 08.01.2016].

⁸ M. Mozgawa (red.), *Przestępstwo zgwałcenia*, Wolters Kluwer, Warszawa 2012, s. 10–30.

⁹ J. Hannam, *Feminizm*, tłum. A. Kaflińska, Zysk i S-ka., Poznań 2010, s. 35.

¹⁰ Centrum Praw Kobiet, *Niezbędnik pracownika socjalnego. Przemoc wobec kobiet w rodzinie*, <http://www.cpk.org.pl/plik,151,niezbędnik-pracownika-socjalnego-przemoc-wobec-kobiet-w-rodzinie-pdf.pdf>, [dostęp: 12.08.2016].

Jako czynnik potęgujący przemoc wobec kobiet CPK wyróżnia także kulturę, która uprzedmiotawia kobiety. Ponadto autorzy wnioskują, iż przemoc bierze się z nierównego traktowania, dyskryminacji kobiet, gdyż stosowanie jej wobec równego sobie byłoby trudne. Dodatkowo uprzedmiotowienie kobiet w społeczeństwie ma ogromne rozmiary – kobiece ciało jest wykorzystywane do reklamowania towarów właściwie wszelkiego rodzaju, przez co w mężczyznach może rosnąć przekonanie, że kobietę można, a nawet powinno się traktować przedmiotowo. Potwierdza to także Klaus Theweleit w *Męskich fantazjach* opisujący postawę faszystów wobec kobiet¹¹. W owej książce autor wyraźnie ukazuje wykluczenie kobiet przez faszystów ze względu na płeć. Przykładowo imiona opisywanych przez żołnierzy kobiet nie pojawiają się zbyt często, za to stosunek wobec nich jest wyraźnie pogardliwy. Theweleit wskazuje, że przyczyną takiego stanu rzeczy jest kultura wymagająca od mężczyzn określonych cech, takich jak dyscyplina, zdystansowanie, utrzymywanie hierarchii czy posłuszeństwo wobec kraju i wodza.

W niezbędniku wskazuje się także, że w społeczeństwie panuje dążenie do zachowania utrwalonych wzorców współżycia społecznego – by nie dokonała się przebudowa stosunków społecznych, kobietom przypisuje się często choroby psychiczne, zaburzenia emocjonalne. Ponadto autorzy wskazują, że problem przemocy indywidualizuje się, nie postrzega się go jako problemu społecznego, a przez tradycję obwiniania ofiar wiele kobiet zmuszanych jest do podporządkowania się partnerowi. Autorzy wyróżniają 3 powody, dla których kobiety ustępują partnerowi. Po pierwsze, sprzeciwiając się, mogą ponieść negatywne konsekwencje, przykładowo w postaci odebrania dzieci. Po drugie, kobieta nie jest w stanie utrzymać się bez pomocy znącającego się partnera. Po trzecie, partner z czasem potrafi wmówić kobiecie, że przemoc, jakiej ona doznaje, to skutek jej własnego zachowania.

Ogromny wpływ na nasze życie wywiera kultura, przez co warto zwrócić także uwagę na role i stereotypy przypisywane kobietom i mężczyznom w wielu dziełach literackich czy filmowych, szczególnie w tych określanych mianem „romantycznych”. Zwraca na to uwagę John Fiske¹² – brytyjski kulturoznawca i medioznawca – w książce *Zrozumieć kulturę popularną*. Wskazuje on, że stereotypowa kobieta jest czuła i romantyczna, natomiast mężczyzna – samolubny i niechlujny. Dodaje, iż mężczyzna może być taki w domu, gdyż celowość jego działań i zachowań ogranicza się jedynie do miejsca pracy, przez co w domu należy mu się odpoczynek. Tymczasem w opisywanej kulturze kobieta może odnaleźć szczęście tylko u boku mężczyzny, który ją kocha. Ponadto nie musi szukać satysfakcji na przykład w karierze, gdyż taka jest jej romantyczna natura.

---

¹¹ K. Theweleit, *Męskie fantazje*, tłum. M. Falkowski, M. Herer, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2015.

¹² J. Fiske, *Zrozumieć kulturę popularną*, tłum. K. Sawicka, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2010, s. 122–123.

Fiske wnioskuje, że powieści romantyczne powstają głównie po to, by przysposabiać kobiety do małżeństwa.

O związkach popkultury z przemocą pisze także bell hooks¹³ – amerykańska pisarka, jedna z najwybitniejszych przedstawicielek czarnego feminizmu, marksistka i krytyczka kultury popularnej. W swojej książce *Teoria feministyczna. Od marginesu do centrum* zauważa, że miłość i przemoc są w naszym społeczeństwie tak mocno związane, że wiele kobiet boi się, że jeżeli przemoc zostanie wyeliminowana, to razem z nią zniknie miłość, której stracić oczywiście nie chcą¹⁴. hooks podaje, że miliony kobiet (wydając przy tym ciężko zarobione pieniądze) czyta romanse obfitujące w opisy bicia i gwałtów, a to wszystko w kontekście romantycznej miłości, co uzasadnia powyższą tezę. hooks dodaje, że w takich romansach sugeruje się kobiecie, która robi karierę zawodową i posiada taki sam jak mężczyzna status w miejscu pracy, że musi znać swoje miejsce w domu. Autorka uważa, że takie powieści podtrzymują męską dominację i wyrabiają w czytelniczkach przekonanie, iż przemoc ze strony mężczyzny zwiększy ich satysfakcję seksualną oraz jest oznaką męskości.

Przyczyn przemocy możemy upatrywać także w etymologii – Małgorzata Markiewicz-Matyja w książce *Socjologiczne i psychopedagogiczne aspekty przemocy*¹⁵ zwraca uwagę właśnie na etymologię, która doskonale nam mówi, jaki jest główny powód stosowania przemocy. Mianowicie etymologicznie słowo „przemoc” wiąże się z mocą, a moc wiąże się z władzą. Ponadto wszystkie definicje posiadają cechę wspólną – zachowania agresorów nastawione są tylko i wyłącznie na potrzeby/korzyści własne. Celem agresora jest podporządkowanie sobie ofiary, zachowanie nad nią władzy.

Zarówno statystyki, jak i wypowiedzi historyków, prawników czy też socjologów nie pozostawiają wątpliwości co do skali problemu przemocy wobec kobiet. Konieczny jest zatem system chroniący kobiety przed aktami przemocy. Przez system przeciwdziałania przemocy wobec kobiet należy rozumieć zarówno przepisy znajdujące się w krajowych aktach prawnych, w szczególności w kodeksie karnym i ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, jak i akty prawa międzynarodowego, których Polska jest stroną. Ponadto przepisy prawa międzynarodowego zostają inkorporowane do prawa krajowego. Dokumenty z zakresu praw człowieka, a więc także dotyczące przemocy wobec kobiet, wydawane są przede wszystkim przez Radę Europy oraz Organizację Narodów Zjednoczonych.

---

¹³ „bell hooks” to pseudonim Glorii Jean Watkins. Autorka celowo używa w swoim pseudonimie małych liter, aby odróżnić się od swojej prababki, od której imienia został utworzony pseudonim, oraz aby uwaga czytelnika była zwrócona ku treści książki, a nie ku osobie autorki.

¹⁴ b. hooks, *Teoria feministyczna. Od marginesu do centrum*, tłum. E. Majewska, Wydawnictwo Krytyki Politycznej, Warszawa 2013.

¹⁵ J. Wawrzyniak (red.), *Socjologiczne i psychopedagogiczne aspekty przemocy*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi, Łódź 2007, s. 41–47.

2. System ochrony kobiet przed przemocą

Organizacja Narodów Zjednoczonych (dalej: ONZ) jest organizacją międzynarodową, która na celu ma przede wszystkim zapewnienie pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego, rozwój współpracy między narodami oraz popieranie przestrzegania praw człowieka¹⁶. Obecnie należy do niej 193 członków. Janusz Symonides – polski prawnik, dyplomata i wykładowca akademicki – zauważa, że powstanie ONZ jest rezultatem współpracy państw koalicji antyhitlerowskiej¹⁷. Państwa te już podczas konferencji założycielskiej podpisały Kartę Narodów Zjednoczonych, która weszła w życie 24 października 1945 r.¹⁸ Kartę powszechnie uznaje się za konstytucję społeczności, jednak zawiera ona przepisy, które możemy odnieść również do przemocy wobec kobiet. Możemy zauważyć to już w pierwszym artykule, który mówi o poszanowaniu praw człowieka i podstawowych wolności bez względu na płeć.

Jednak Karta nakreśla tylko ramy działania organizacji. Pierwszy szeroki katalog praw człowieka, czyli Powszechną Deklarację Praw Człowieka, przyjęto 10 grudnia 1948 r. w Paryżu¹⁹. Nie jest to dokument wiążący, jednak zasady te stały się zasadami prawa międzynarodowego. Deklaracja składa się z 30 artykułów, które w sposób skrótowy przyznają ludziom prawa i wolności w różnych dziedzinach, w tym w kwestii ochrony kobiet przed przemocą.

Eugenia Podbierowa w książce *Pozycja kobiet w dokumentach prawa międzynarodowego*²⁰ uznaje, że dokumentem zasługującym na szczególną uwagę jest Deklaracja Zgromadzenia Ogólnego ONZ w sprawie zniesienia dyskryminacji kobiet z 1967 r.²¹ Jest to według niej pierwszy kodeks praw kobiet, których realizacja jest niezbędna do zagwarantowania równości płci. Deklaracja szeroko definiuje zasady równości i niedyskryminacji kobiet. Ponadto autorka uważa, iż dokument ten powinien być traktowany na równi z podstawowymi dokumentami takimi jak Powszechna Deklaracja Praw Człowieka. Dodaje, że potrzeba utworzenia takiego dokumentu pojawiła się w trakcie badań Komisji Praw Kobiet ONZ, które pokazały dużą dyskryminację kobiet. Autorka wspomina, że prace nad tekstem Deklaracji zostały zainicjowane przez Polskę.

---

¹⁶ https://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/organizacje_miedzynarodowe/organizacja_narodow_zjednoczonych/ [dostęp: 08.01.2017].

¹⁷ J. Symonides (red.), *Organizacja Narodów Zjednoczonych. Bilans i perspektywy*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2006, s. 20–21.

¹⁸ Karta Narodów Zjednoczonych, Dz. U. z 1947 r. Nr 23, poz. 90.

¹⁹ Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ przyjęta i proklamowana w dniu 10 grudnia 1948 r.).

²⁰ E. Podbierowa, *Pozycja kobiet w dokumentach prawa międzynarodowego*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. A. Mickiewicza, Poznań 1975, s. 18 i n.

²¹ Deklaracja Zgromadzenia Ogólnego ONZ w sprawie zniesienia dyskryminacji kobiet z 1967 r. (uchwalona 7.11.1967 r. rezolucją numer 2263/XXII na XXII sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ).

Kolejnym istotnym dla ochrony kobiet przed przemocą dokumentem jest Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych, który jest traktatem uchwalonym na konferencji ONZ w Nowym Jorku 16 grudnia 1966 r. Powołuje on do życia Komitet Praw Człowieka, który zakłada podstawowe prawa i wolności człowieka oraz zobowiązania, jakie ma państwo wobec obywateli. Ponadto wprowadza zakaz dyskryminacji ze względu na płeć oraz równouprawnienie kobiet i mężczyzn.

Pierwsza próba zdefiniowania dyskryminacji kobiet miała miejsce w dokumencie, jakim jest CEDAW, czyli Konwencja ONZ w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet²², przyjęta w 1979 r. Wyznacza ona przede wszystkim międzynarodowe standardy w zakresie ochrony praw kobiet w każdej dziedzinie życia. Konwencja ta została ratyfikowana przez 189 państw. Co ciekawe, nie została ratyfikowana przez Stany Zjednoczone. Państwa ratyfikujące Konwencję zobowiązały się jednocześnie do przyjęcia wielu działań w celu likwidacji dyskryminacji wobec kobiet – przykładowo CEDAW nakłada na państwa obowiązek likwidacji dyskryminacji kobiet (także w stosunkach małżeńskich i rodzinnych).

Kolejnym aktem jest Deklaracja wiedeńska i Program działania – końcowy dokument Światowej Konferencji Praw Człowieka ONZ, która miała miejsce w Wiedniu w dniach 14–25 czerwca 1993 r. Jest w nim mowa o konieczności pełnego i równego uczestnictwa kobiet w życiu politycznym, obywatelskim, gospodarczym i kulturalnym na wszelkich szczeblach oraz wyeliminowanie dyskryminacji ze względu na płeć. Dokument zawiera także wezwanie rządów, instytucji, organizacji międzynarodowych i pozarządowych do aktywnego działania na rzecz ochrony i promocji praw człowieka – kobiet i dziewcząt²³.

Lata 90. XX wieku można uznać za przełomowy okres w efektywnej walce o prawa kobiet. Miało wówczas miejsce wiele wydarzeń, w czasie których poruszano temat dyskryminacji kobiet. Na IV Światowej Konferencji w sprawie Kobiet, która odbyła się w Pekinie we wrześniu 1995 r., uchwalono dwa dokumenty, jakimi są Deklaracja Pekinśka i Platforma Działania – Cele Strategiczne. Celem tej konferencji było określenie strategii w zakresie działania na rzecz równouprawnienia płci oraz zwiększenia udziału kobiet w życiu społecznym, politycznym i gospodarczym. W Deklaracji Pekinśkiej wyrażono także przekonanie, że prawa kobiet są prawami człowieka²⁴. Platforma wskazuje

---

²² Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 18 grudnia 1979 r. (Dz.U. z 1982 r. Nr 10, poz. 71).

²³ Dokument Końcowy Światowej Konferencji Praw Człowieka, Wiedeń 1993 r., <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/Vienna.aspx> [dostęp: 01.12.2016].

²⁴ Deklaracja Pekinśka, Pekin 1995 r., <http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/declar.htm> [dostęp: 01.12.2016].

na 12 obszarów, które mają istotne znaczenie w walce z dyskryminacją kobiet²⁵. Te działy to: 1) kobiety a ubóstwo, 2) edukacja kobiet, 3) kobiety a zdrowie, 4) przemoc wobec kobiet, 5) kobiety a konflikt zbrojny, 6) kobiety i gospodarka, 7) kobiety u władzy i biorące udział w procesach decyzyjnych, 8) mechanizmy instytucjonalne na rzecz podniesienia statusu kobiet, 9) prawa kobiet jako prawa człowieka, 10) kobiety i media, 11) kobiety i środowisko, 12) dziewczęta. Każdy z obszarów wyznacza cele, także w kwestii dotyczącej przemocy wobec kobiet. Za konieczne uznano 3 działania: 1) podjąć kompleksowe działania w celu zapobiegania i eliminacji przemocy wobec kobiet, 2) analizować przyczyny i skutki przemocy wobec kobiet oraz skuteczność metod prewencyjnych, 3) zlikwidować handel kobietami i pomagać ofiarom przemocy związanej z tym handlem i prostytutką. Każdy z celów ma bogate, szczegółowe rozwinięcie, które tworzy wytyczne dla władz krajowych.

Oprócz ONZ organizacją, która ma duży wkład w istnienie obecnych przepisów chroniących kobiety przed przemocą, jest Rada Europy. Grażyna Michałowska zauważa, że początkowo Rada Europy miała się zajmować wszystkimi obszarami życia społecznego prócz obrony narodowej²⁶. Jednak z biegiem czasu wykształciły się odrębne koncepcje gospodarcze, przez co Rada Europy, wycofując się z tego, stała się instytucją skoncentrowaną na problemach społecznych. Pierwsze wzmianki o utworzeniu odrębnego systemu ochrony praw człowieka pojawiły się już na Kongresie haskim w 1948 r. Pojawiły się na nim sugestie przyjęcia karty praw człowieka, na straży której stałby Trybunał Międzynarodowy.

Pierwszym dokumentem wydanym przez Radę Europy jest Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (dalej: Konwencja)²⁷. Została sporządzona w Rzymie 4 listopada 1950 r., a ratyfikowana przez Polskę dopiero 19 stycznia 1993 r. Jest to regionalny traktat międzynarodowy o charakterze ogólnym, jednak skoncentrowany na prawach politycznych i obywatelskich. Leszek Garlicki w komentarzu wskazuje, że art. 1 ustanawia Konwencję jako wielostronną umowę międzynarodową²⁸. Píše także, iż jest to umowa międzynarodowa szczególnego rodzaju, gdyż różni się od „klasycznego” traktatu tym, że nawiązuje do unormowań z dokumentów krajowych z dwóch stuleci oraz, co istotne, nawiązuje do wyższego porządku prawnego, jakim jest prawo natury. Zauważa, że Konwencja nadaje jednostkom charakter podmiotowy oraz stwarza

²⁵ Platforma Działania – Cele Strategiczne, Pekin 1995 r., http://www.unic.un.org.pl/rownouprawienie/platforma_dzialania.php [dostęp: 01.12.2016].

²⁶ G. Michałowska, *Ochrona praw człowieka w Radzie Europy i w Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2007.

²⁷ Konwencja Rady Europy o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284).

²⁸ L. Garlicki (red.), *Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Tom I. Komentarz do artykułów 1–18*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010, s. 21–56.

dla nich mechanizm proceduralny, pozwalający dochodzić swoich praw zawartych w niniejszym dokumencie. Garlicki dodaje, że Konwencja jest aktem, który przenika wewnętrzne porządki prawne państw-stron, znajduje zastosowanie w sporach między jednostką a państwem-stroną oraz od wielu lat jest przedmiotem bogatego orzecznictwa organów strasburskich. Kluczowe znaczenie ma powołanie na podstawie owej Konwencji Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Konwencję można zastosować także do bezpośredniej walki z przemocą wobec kobiet, a w szczególności art. 3, który wskazuje, że „Nikt nie może być poddany torturom ani niehumanicznemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu”, oraz art. 14 nakazujący korzystanie z praw i wolności zawartych w Konwencji bez dyskryminacji (w tym ze względu na płeć).

Najważniejszym dokumentem Rady Europy mającym chronić kobiety przed przemocą jest Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, która została otwarta do podpisu 11 maja 2011 r. w Istambule, przez co nazywana jest także konwencją stambulską. To pierwszy taki akt, który poświęcono niemalże w całości przemocy wobec kobiet. Konwencja w art. 3a definiuje przemoc wobec kobiet jako „naruszenie praw człowieka oraz formę dyskryminacji kobiet, w tym wszelkie akty przemocy ze względu na płeć, które prowadzą lub mogą prowadzić do fizycznej, seksualnej, psychologicznej lub ekonomicznej szkody lub cierpienia kobiet, w tym również groźby takich aktów, sytuacje przymusu lub arbitralnego pozbawienia wolności, zarówno w życiu publicznym, jak i prywatnym”²⁹. Ponadto zostaje zdefiniowana także przemoc domowa, która oznacza wszelkie akty fizycznej, seksualnej, psychologicznej lub ekonomicznej przemocy występujące w rodzinie lub gospodarstwie domowym lub pomiędzy byłymi lub obecnymi małżonkami lub partnerami, niezależnie od tego, czy sprawca i ofiara dzielą miejsce zamieszkania, czy też nie. Art. 3d: „przemoc wobec kobiet ze względu na płeć oznacza przemoc skierowaną przeciwko kobiecie ze względu na jej płeć lub taką przemoc, która w szczególności dotyka kobiety”. Konwencja przewiduje monitorowanie wdrażania przez strony niniejszej Konwencji poprzez powołanie do tego celu grupy ekspertów oraz zachęcanie do monitorowania parlamentów narodowych. Konwencja zakłada, że osoby płci żeńskiej są bardziej narażone na przemoc. Wyróżnia także przestępstwa takie jak: gwałt i przemoc seksualna, molestowanie seksualne, stalking, przemoc fizyczna, przemoc psychiczna, przymusowe małżeństwa, przymusowa sterylizacja, okaleczanie narządów płciowych kobiet, przymusowe aborcje. Państwa-strony są zobowiązane do zapobiegania przemocy, ochrony ofiar przemocy i ścigania sprawców, a także do ścigania gwałtów z urzędu i izolacji sprawcy od ofiary. Ważny jest

---

²⁹ Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (Dz. U. z 2015 r., poz. 961).

także obowiązek zapewnienia ofiarom przemocy oficjalnej infolinii działającej całą dobę, portalu z informacjami, odpowiedniej liczby schronisk i ośrodków.

W polskich aktach prawnych nie doszukamy się definicji przemocy wobec kobiet, jednak w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z 2005 r. zawarta jest definicja przemocy w rodzinie. Do ochrony kobiet przed przemocą możemy bezpośrednio zastosować przepisy z tejże ustawy lub przepisy kodeksu karnego. Za najważniejszy akt prawny w państwie polskim uznaje się Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r., która odnosi się do wszystkich obywateli Rzeczypospolitej Polskiej, także do kobiet. Przemoc wobec kobiet jak najbardziej może obejmować tortury, okrutne, nieludzkie lub poniżające traktowanie i karanie oraz kary cielesne, o których mówi art. 40 Konstytucji³⁰. W. Skrzydło w komentarzu do Konstytucji wskazuje, że art. 40 ma niewątpliwie związek z poszanowaniem godności człowieka³¹. Zauważa także, że zakaz okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania człowieka nie odnosi się tylko do traktowania przez służby publiczne, ale także do zachowania osób w stosunkach między sobą. Skrzydło podkreśla także, że zakaz stosowania kar cielesnych oznacza zakaz wprowadzania kar cielesnych nie tylko do przepisów aktów prawnych, ale także w stosunkach międzyludzkich. Wiele przepisów odnoszących się do przemocy wobec kobiet zawiera obecny kodeks karny z roku 1997. Pierwszymi przepisami, które możemy uznać za dotyczące przemocy wobec kobiet są art. 191 i 191a, w których mowa jest o przemocy lub groźbie w celu zmuszenia do określonego działania, a także o utrwalaniu wizerunku nagej osoby lub w trakcie czynności seksualnej przy użyciu przemocy, groźby, podstępów lub bez jej zgody³². Jak pisze Andrzej Marek w komentarzu do kodeksu karnego, stosowanie gróźb jest klasycznym przykładem przestępstwa przeciwko wolności w sferze swobody podejmowania i realizacji decyzji woli³³. Zauważa także, że przemoc może być stosowana także poprzez zmuszanie osoby najbliższej. Kolejne przestępstwa stypizowane w kodeksie karnym to gwałt lub inna czynność seksualna, które można zaliczyć do przemocy seksualnej. Mowa o tym jest w art. 197, art. 199, art. 200 k.k. A. Marek pisze, że czynności takie należy rozumieć szeroko i włączać w nie także czynności seksualne dokonane na osobie tej samej płci czy obcowanie płciowe oralne i analne. Przestępstwo to może być także dokonane na współmałżonku. Autor jako warunek konieczny do zaistnienia przestępstwa wymienia brak zgody ofiary na poddanie się obcowaniu płciowemu czy innej czynności seksualnej. A. Marek określa te przestępstwa jako materialne.

---

³⁰ Ustawa z dnia 2 kwietnia 1997 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483).

³¹ W. Skrzydło, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, wyd. IV, Zakamycze, Kraków 2002, s. 41–49.

³² Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553), dalej k.k.

³³ A. Marek, *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. IV, LEX, Warszawa 2007, s. 365–399.

Szczególne znaczenie w ochronie ofiar przemocy mają art. 207 i art. 217, które mówią o przemoc fizycznej.

Andrzej Marek wskazuje, że znęcanie się jest przestępstwem intencjonalnym, wymaga zamiaru bezpośredniego sprawcy. Pisze, że zachowanie sprawcy polega na zadawaniu bólu fizycznego lub powodowaniu cierpienia psychicznego ofiary. Marek podaje przykłady zachowań, które są znęcaniem się. Wyróżnia zachowanie w działaniu, np. bicie, grożenie przestępstwem, szykanowanie, oraz zachowanie w zaniechaniu, np. dręczenie głodem czy nieogrzewanie zimnego mieszkania. Marek za uderzenie uznaje każde gwałtowne działanie skierowane na ciało człowieka, a także każde działanie naruszające nietykalność w inny sposób, np. oblanie nieczystościami. Jako skutek przestępstwa należy rozumieć naruszenie integralności cielesnej, które się wiąże z bólem czy przykrością, a także może pozostawić ślady na ciele.

O ważnej dla przemocy wobec kobiet ustawie pisze Sylwia Spurek³⁴, wskazując, że prace nad pierwszym rządowym projektem ustawy, który miał na celu zapewniać bezpieczeństwo ofiarom przemocy, rozpoczęły się w 2003 r. Początkowo ustawa miała nosić nazwę „przemocy w bliskich związkach”, jednak w toku prac legislacyjnych sformułowanie to zmieniono na „przemoc w rodzinie”. W ramach konsultacji projekt ten przekierowany został do organizacji pozarządowych mających styczność z przemocą, aby jak najlepiej dostosować dokument do potrzeb ofiar przemocy. Ustawa ta określa także sposób postępowania pracowników socjalnych, wymiaru sprawiedliwości, organów ścigania, do których zgłosi się ofiara przemocy. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jest jedynym aktem prawa krajowego, w którym jest mowa wprost o przemocy wobec kobiet, a ogromna część przepisów ma za zadanie chronić ofiary przemocy.

3. Stosowanie prawa

Nie ma wątpliwości co do tego, że przepisy mające za zadanie chronić kobiety przed przemocą istnieją. Należy jednak zastanowić się, jak jest z ich stosowaniem. Poniższa sprawa ma charakter paradygmatyczny dla omawianego zagadnienia, tzn. że przyglądając się jej, możemy wskazać słabe miejsca systemu ochrony kobiet przed przemocą.

Pierwszą „polską” sprawą dotyczącą przemocy wobec kobiet, którą zajmie się Europejski Trybunał Praw Człowieka, jest sprawa Katarzyny S. Organy państwowe nie podjęły wystarczających działań w celu obrony praw skarżącej. Pani Katarzyna składała wielokrotnie zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa przez jej męża, który znęcał się

---

³⁴ S. Spurek, *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Komentarz*, LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2012, s. 56.

nad nią oraz jej dziećmi, okradał oraz groził podpaleniem domu. Mimo wielokrotnych przesłuchań skarżącej i jej córek policjanci nie dawali wiary ich zeznaniom, a postępowania umarzano. We wrześniu 2005 r. prokurator wniósł akt oskarżenia przeciwko mężowi skarżącej, natomiast rozprawę zaplanowano dopiero na marzec roku następnego. 19 kwietnia 2006 r. sąd wydał postanowienie o przeprowadzeniu badania psychiatrycznego. Dopiero 8 maja 2006 r. z sądu skierowano pismo do Kliniki Psychiatrii Sądowej Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie w sprawie przeprowadzenia obserwacji męża pani Katarzyny. W międzyczasie 4 maja 2006 r. mąż skarżącej zdążył podpalić ich wspólny dom, który doszczętnie spłonął razem z oszczędnościami Katarzyny S., nieskradzionymi przez męża. Skarżąca szukała pomocy u organów ścigania jeszcze 2 miesiące przed zdarzeniem, a 8 dni przed pożarem ponownie umorzono postępowanie w tej sprawie. K.S. wytoczyła powództwo przeciwko Skarbowi Państwa. Sąd I instancji uznał, że po zawiadomieniach pani Katarzyny o przemocy policja otrzymała informacje świadczące o przemocy i powinna była podjąć odpowiednie działania. Jednak sąd stwierdził, że nie było związku pomiędzy niezgodnymi z prawem działaniami organów ścigania a szkodą poniesioną przez skarżącą. Sąd II instancji stwierdził, że policja podjęła słuszne działania, a krzywdy, jakich doznała, spowodowało zachowanie jej małżonka, a nie policji. Rządowi RP zakomunikowano złożenie skargi przez K.S. Europejski Trybunał Praw Człowieka zwrócił się do stron postępowania z pytaniami istotnymi w sprawie. Rząd RP musiał ustosunkować się do pytań do 12 czerwca 2015 r.

Sprawa ta wskazuje na przewlekłość postępowań w omawianym zakresie. Ofiara przemocy domowej potrzebuje natychmiastowej pomocy oraz jak najszybszego odseparowania od sprawcy przemocy. Problem pojawia się w sytuacji, kiedy zarówno ofiara, jak i sprawca zamieszkują wspólny lokal. Uzyskanie orzeczenia egzekucyjnego, regulowane przez prawo cywilne, często nie ma zastosowania ze względu na brak przesłanek. Natomiast możliwe jest zastosowanie środka zabezpieczającego, jakim jest nakaz opuszczenia lokalu mieszkalnego (art. 275a k.p.k.). Środek taki stosuje się w postępowaniu przygotowawczym na wniosek policji albo z urzędu. Możliwe jest także zastosowanie środka zapobiegawczego z art. 275 § 3 k.p.k. w sytuacji, gdy istnieje uzasadniona obawa, że sprawca ponownie użyje przemocy lub będzie groził ofierze. Wtedy istnieje możliwość tymczasowego aresztowania lub zastosowanie dozoru policji, jeżeli oskarżony opuści lokal zajmowany wspólnie z pokrzywdzoną.

Ze statystyk opracowanych przez sędziego Michała Lewocę wynika, że po wprowadzeniu środków zapobiegawczych w postaci nakazu okresowego opuszczenia lokalu, czyli w roku 2010, skorzystano z nich jedynie w 209 sprawach³⁵. Tu możemy odno-

---

³⁵ Ministerstwo Sprawiedliwości, *Przemoc w rodzinie. Praktyczne wykorzystanie środków prawnych mających na celu ochronę ofiar przemocy przed sprawcami przemocy*, <http://www.wm.uw.olsztyn.pl/images/>

tować poprawę, gdyż w 2013 r. liczba ta wzrosła do 1500. Jednak porównując te dane do przypadków zgłoszenia przemocy wobec kobiet, zauważymy, że nie jest to zbyt popularne zastosowanie.

W lipcu 2015 r. weszła w życie nowelizacja kodeksu postępowania karnego, która miała za zadanie przyspieszenie postępowań sądowych w sprawach karnych. W tej chwili ciężko zbadać, czy przewlekłość stała się mniejszym problemem, gdyż owe przepisy straciły już moc w kwietniu 2016 r., więc trudno oczekiwać zmiany na lepsze w kwestii przewlekłości.

Kolejnym problemem w sprawach przemocy wobec kobiet jest to, że dotychczasowe orzecznictwo nie jest zbyt surowe dla sprawców – kary są zbyt niskie. Michał Lewoc dokonał opracowania danych statystycznych głównie na podstawie przestępstw z art. 207 k.k. Píše on, że za czyn podstawowy z art. 207 § 1 k.k. w 2010 r. osądzono ogółem 16 239 osób, z czego skazano 13 569, z czego 12 664 skazano na karę pozbawienia wolności. Autor wyliczył także poniższy stosunek procentowy wymiaru kary pozbawienia wolności orzekanej w sądach rejonowych w Polsce w 2010 r. z art. 207 § 1 k.k. Jak zauważa, sądy orzekają przeważnie kary w dolnych granicach, gdyż za ten czyn kodeks przewiduje karę od 3 miesięcy do 5 lat pozbawienia wolności, a jak widzimy, kara powyżej 2 lat pozbawienia wolności to zaledwie 1%. Lewoc zauważa także, że aż 87% kar pozbawienia wolności za znęcanie się to kary w zawieszeniu. Ze statystyk można wyciągnąć wniosek, że sądy wydają dosyć łagodne wyroki dla sprawców znęcania się. Kara pozbawienia wolności w zawieszeniu nie jest surową karą i często jest nieadekwatna do cierpień poniesionych przez ofiarę. Patrząc na te dane, należy wziąć pod uwagę, że są to jedynie przestępstwa z jednego artykułu, a liczba jest i tak bardzo wysoka. Należy pamiętać także, że nie wszystkie przestępstwa są zgłaszane, a część doniesień o popełnieniu przestępstwa jest wycofywana przez ofiary, często w wyniku szantażu. Obecnie stosowane kary nie spełniają swojej funkcji, tzn. nie gwarantują, że sprawca ponownie nie powróci do przestępstwa. Dodatkowo na podstawie orzecznictwa można zauważyć, że sprawy są rozciągane w czasie, przez co może dojść do kolejnych, poważniejszych tragedii. Na podstawie tych statystyk można stwierdzić, że wymiar sprawiedliwości nie jest surowy dla sprawców. Szczególnie niepokojąca jest liczba kar w zawieszeniu.

Mimo tego że istnieją liczne przepisy umożliwiające skazywanie sprawcy, stosowanie tego prawa nie jest korzystne dla ofiar przemocy, przez co czasami pomoc otrzymują tylko w teorii. Ponadto na podstawie wyroków oraz badań możemy stwierdzić, że system nie jest operatywny – nie działa najlepiej. Singer pisze, że podstawą wprowadzenia społeczeństwa w tworzenie prawa jest pokazanie, czego się od niego oczekuje i cze-

---

[stories/a2014WWW/30102014/Przemoc_w_rodzynie-Olsztyn-2014_-Micha%C5%82_Lewoc.pdf](https://www.stories/a2014WWW/30102014/Przemoc_w_rodzynie-Olsztyn-2014_-Micha%C5%82_Lewoc.pdf) [dostęp: 20.09.2016], s. 34.

go ono może oczekiwać od państwa³⁶. Singer dodaje, że bardzo ważne są wzajemność, współpraca oraz przede wszystkim dialog. Istotne jest także zachowanie ludzi, którzy powinni postępować jak członkowie wspólnoty. Podkreśla także, że konflikt między Kościołem a państwem jest zawsze konfliktem angażującym społeczność religijną i niereligijną. Podstawowym zadaniem jest więc zmiana postrzegania przemocy wobec kobiet przez społeczeństwo, prowadzenie z nim dialogu. Jest to jednak problem systemowy, przez co nie jest to proste zadanie. Pomocna w tej kwestii może być Konwencja antyprzemocowa, a w szczególności mechanizmy kontrolujące z zewnątrz, które akt ten wprowadza. Są one potrzebne, aby prawo zaczęło właściwie działać. Podczas procesu ratyfikacji Konwencji należało podjąć temat przemocy wobec kobiet, położyć większy nacisk na kampanie czy warsztaty pokazujące zalety Konwencji oraz zająć się rzetelnym omówieniem jej treści. Niestety, Konwencja wzbudziła wiele kontrowersji i wywołała medialną burzę. Dyskusja była skupiona głównie wokół „gender”, co jest oczywiście medialnie atrakcyjne. Do nieratyfikacji nawoływały przede wszystkim media katolickie i prawicowe, przykładowo „Fronda” czy Radio Maryja. Rozmiar i mnogość dyskusji ilustruje książka dra Macieja Dudy licząca ponad 600 stron³⁷. Niestety, jedynie „gender” przykuło uwagę wypowiadających się osób. Mniejszą uwagę skupiono na samym problemie przemocy wobec kobiet, co wymagałoby analizy danych socjologicznych i bardziej rzetelnego namysłu nad całym systemem.

Bibliografia

Literatura

- Duda M., *Dogmat płci*, Katedra, Gdańsk 2016.
- Fiske J., *Zrozumieć kulturę popularną*, tłum. K. Sawicka, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2010.
- Garlicki L. (red.), *Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Tom I. Komentarz do artykułów 1–18*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010.
- Hannam J., *Feminizm*, tłum. A. Kaffińska, Wydawnictwo Zysk i S-ka, Poznań 2010.
- Hooks B., *Teoria feministyczna. Od marginesu do centrum*, tłum. E. Majewska, Wydawnictwo Krytyki Politycznej, Warszawa 2013.
- Marek A., *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. IV, LEX, Warszawa 2007.
- Michałowska G., *Ochrona praw człowieka w Radzie Europy i w Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2007.
- Mozgawa M. (red.), *Przestępstwo zgwałcenia*, Wolters Kluwer, Warszawa 2012.

---

³⁶ Zob. B. Singer, *op. cit.*, s. 150.

³⁷ M. Duda, *Dogmat płci*, Katedra, Gdańsk 2016.

- Podbierowa E., *Pozycja kobiet w dokumentach prawa międzynarodowego*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. A. Mickiewicza, Poznań 1975.
- Singer B., *Operative Rights*, State University of New York Press, Albany 1993.
- Skrzydło W., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, wyd. IV, Zakamycze, Kraków 2002.
- Spurek S., *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Komentarz*, LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2012.
- Symonides J. (red.), *Organizacja Narodów Zjednoczonych. Bilans i perspektywy*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2006.
- Theweleit K., *Męskie fantazje*, tłum. M. Falkowski, M. Herer, Warszawa 2015.
- Wawrzyniak J. (red.), *Socjologiczne i psychopedagogiczne aspekty przemocy*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi, Łódź 2007.

Akty prawne

- Deklaracja Zgromadzenia Ogólnego ONZ w sprawie zniesienia dyskryminacji kobiet z 1967 r. (uchwalona 7.11.1967 r. rezolucją numer 2263/XXII na XXII sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ).
- Karta Narodów Zjednoczonych podpisana 26 czerwca 1945 r. (Dz. U. z 1947 r. Nr 23, poz. 90).
- Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 18 grudnia 1979 r. (Dz. U. z 1982 r. Nr 10, poz. 71).
- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ przyjęta i proklamowana w dniu 10 grudnia 1948 r.).
- Ustawa z dnia 2 kwietnia 1997 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553).
- Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284).
- Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (Dz. U. z 2015 r., poz. 961).

Źródła internetowe

- CPK, Niezbędnik Pracownika Socjalnego. Przemoc wobec kobiet w rodzinie, <http://www.cpk.org.pl/plik,151,niezbędnik-pracownika-socjalnego-przemoc-wobec-kobiet-w-rodzinie-pdf.pdf>
- Deklaracja Pekńska, Pekin 1995 r., <http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/declar.htm>
- Dokument Końcowy Światowej Konferencji Praw Człowieka, Wiedeń 1993 r. <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/Vienna.aspx>
- Ministerstwo Sprawiedliwości, *Przemoc w rodzinie. Praktyczne wykorzystanie środków prawnych mających na celu ochronę ofiar przemocy przed sprawcami przemocy*, http://www.wm.uw.olsztyn.pl/images/stories/a2014WWW/30102014/Przemoc_w_rodzinie-Olsztyn-2014_-Micha%C5%82_Lewoc.pdf.
- Organizacja Narodów Zjednoczonych https://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/organizacje_miedzynarodowe/organizacja_narodow_zjednoczonych/
- Platforma Działania – Cele Strategiczne, Pekin 1995 r., http://www.unic.un.org.pl/rownouprawnienie/platforma_dzialania.php

Statystka Policji, <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>

Kocemba K., Zomerski W., *Seminarium Ekspertkie: Ratyfikacja Konwencji Stambulskiej a praktyka zwalczania przemocy wobec kobiety i przemocy w rodzinie*, <https://knpcz.wordpress.com/2015/06/28/seminarium-ekspertkie-ratyfikacja-konwencji-stambulskiej-a-praktyka-zwalczania-przemocy-wobec-kobiety-i-przemocy-w-rodzinie/>

http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-at-a-glance-oct14_pl.pdf.

Płatek M., *Przemoc w rodzinie*, http://www.psep.pl/grundtvig/5/przemoc_w_rodzinie.pdf

